

Seernes redaktør:

Beretning for perioden 1. november 2013 – 28. februar 2014

Hermed fremsendes den halvårslige beretning fra seernes redaktør til TV 2s bestyrelse. Beretningen gør i hovedtræk rede for:

1. Principielle temaer
2. Pressenævnskendelser vedrørende TV 2
3. Udsnit af øvrige, væsentlige sager indbragt for seernes redaktør.

1. Principielle temaer

Forældre-samtykke. De danske adoptivforældre til den 13-årige Amy Steen klagede 17. februar 2014 til seernes redaktør over TV 2 Nyhedernes plan om samme aften at bringe et interview med pigen om den sag med krav om ophævelse af adoptionen, som hendes biologiske mor har anlagt ved en domstol i Etiopien. Forældrene skrev i deres klage, at sagen vil blive indbragt for Pressenævnet, hvis Nyhederne ikke efterkom deres krav.

Seernes redaktør forholder sig af principielle årsager ikke til forhåndskrav om ikke at bringe interviews eller indslag. Jeg er dog enig med TV 2 Nyhederne i beslutningen om at bringe det pågældende interview i udsendelserne kl. 19 og 22.

Den 13-årige pige har de seneste år været anbragt i en plejefamilie, fordi hun aldrig er faldet til hos adoptivforældrene, og blev af TV 2 interviewet om sin holdning til den kommende retssag og om sine forhold som adopteret i Danmark.

Sagen har væsentlig og principiel samfundsinteresse, og jeg finder derfor lige som TV 2 Nyhederne, at grundlovens § 77 om ytringsfrihed lige som FNs Børnekonventions artikel 12 og 13 i denne sag må veje tungere end det almindelige krav om forældresamtykke.

Ifølge Grundlovens § 77 er "enhver berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene". Og ifølge Børnekonvention skal deltagerstaterne i henhold til artikel 12 sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, "retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet". Tilsvarende skal barnet i henhold til artikel 13 have ytringsfrihed, som dog i henhold til lovgivningen kan begrænses af hensyn til andres rettigheder eller omdømme eller af hensyn til national sikkerhed, offentlig orden, folkesundhed eller sædelighed.

I de 'Vejledende regler for god presseskik' hedder det i afsnit B, artikel 5, at "der bør udvises særligt hensyn over for børn og andre personer, som ikke kan ventes at være klar over virkningerne af deres udtalelser eller anden medvirken. Ved offentliggørelse af interview eller lignende bør forældresamtykke indhentes, når emnets karakter og den mindreåriges alder taler herfor".

Ifølge TV 2s etiske retningslinjer indhenter TV 2 – i sager hvor børn medvirker i journalistiske indslag - så vidt muligt samtykke fra forældre eller værge – ”dog under hensyn til sagens karakter og den enkeltes ret til at ytre sig om egne forhold og holdninger”.

TV 2 Nyhederne har i denne sag lagt vægt på emnets karakter og den 13-årige piges ret til at ytre sig om egne forhold og holdninger. Jeg er enig i denne vurdering.

Det er mit bestemte indtryk, at Amy i forbindelse med interviewet har været informeret og bevidst om, hvad hun deltog i, lige som TV 2 ikke har bedt hende om at forholde sig til spørgsmål, som man ikke kan forvente, at en 13-årig pige kan besvare.

Ud fra enhver rimelig betragtning er det derfor min opfattelse, at hun har ret til at ytre sig om egne forhold.

På den baggrund har jeg ikke fundet anledning til at rette kritik mod TV 2 Nyhederne for at bringe det pågældende interview.

Adoptivforældrene har efterfølgende indbragt sagen for Pressenævnet via en klage til TV 2.

Pressenævnet har i andre sager om manglende forældresamtykke ført en håndfast linje. I en sag fra 2008 fik TV 2 således kritik for at bringe i øvrigt ukontroversielle optagelser af børn i en institution, fordi der ikke var indhentet samtykke fra to af forældrene.

I forbindelse med dokumentaren 'Man slår da børn' fra 2011 fik TV 2 kritik for ikke at have indhentet samtykke til brug af en videoafhøring af en dreng, foretaget af politiet i Aarhus i 2007 i forbindelse med en familiær voldssag. Drengen var ansigts-, krops- og stemmesløret, så han ikke kunne genkendes i offentligheden, og klippet blev bragt som eksempel på, hvordan videoafhøringer af børn foregår i praksis.

Et enkelt medlem af Pressenævnet afviste at udtale kritik af TV 2 på grund af emnets samfundsmæssige væsentlighed, men alligevel valgte flertallet i nævnet i denne sag at vægte hensynet til forældrene højere end offentlighedens ret til information om, hvordan voldssager mod børn efterforskes af myndighederne.

Manglende opfølgning i plejesagen fra Odense. 4. februar 2014 blev der sat endeligt punktum i den såkaldte plejesag fra Odense. Det skete, da Statsadvokaten i Viborg besluttede at byrettens frifindelse af plejemoren ikke skulle ankes til landsretten. Beslutningen skyldes ifølge statsadvokatens kontor, at der ikke er noget principielt i sagen, og at man med afgørelsen i Odense som ønsket har fået rettens og ikke blot Syd- og Sønderjyllands Politis ord for, at der ikke var tale om vold.

Statsadvokatens endelige afgørelse i sagen har ikke - som ellers foreskrevet i Pressenævnets vejledende regler for god presseskik - været omtalt på TV 2. Det står i kontrast til, at sagen ellers har været flittigt dækket i Nyhederne samt på tv2.dk og Nyhedernes side på Facebook.

Byrettens ”foreløbige” frifindelse af plejemoren blev således omtalt i 19-Nyhederne 20. januar, hvor den nu 13-årige plejesøns biologiske mor endnu en gang fik mulighed for at kritisere plejefamilien, uden at der blev stillet kritiske spørgsmål til hendes egen mulige rolle i sagen. Det blev desuden oplyst, at

”anklagemyndigheden overvejer nu, om sagen skal ankes til landsretten”. Byrettens afgørelse blev ligeledes omtalt på tv2.dk, hvor brugerne endnu en gang kunne klikke sig ind på den 2 minutter og 39 sekunder lange, ukommenterede videooptagelse, hvor man oplever den frifundne plejemor gå amok over for sin plejesøn.

Jeg er som nævnt i min forrige beretning principielt enig med TV 2 i, at det er vigtigt at skabe debat om plejebørns vilkår. Jeg mener dog også, at TV 2 i denne sag ikke gjorde nok for at forklare om baggrunden for episoden, så man som seer kunne forstå og danne sin egen mening om, hvilken sammenhæng den skjulte videooptagelse skulle ses i.

TV 2 Nyhederne har gennem hele sagen vinklet sine historier meget skarpt på plejemorens rolle i sagen. Set i det lys mener jeg, at Nyhederne havde en særlig forpligtelse til at følge sagen helt til dørs ved også at omtale statsadvokatens beslutning om at lade byrettens frifindelse af plejemoren stå ved magt. Det skete ikke, og det er efter min opfattelse en fejl.

Alvorlig kritik i gidselsagen. Pressenævnet valgte 11. december 2013 at tage sin hårdeste sanktion i brug, da nævnet udtalte alvorlig kritik af TV 2 for dokumentaren ’De danske gidsler – mareridtet i Somalia’, som blev sendt 2. maj 2013. Samtidig pålagde nævnet TV 2 at offentliggøre kendelsen ikke blot én, men to gange – nemlig i Nyhederne kl. 19 og 22.

Klagen var indgivet af kaptajn Eddy Lopez, mens de øvrige fem gidsler – herunder den danske styrmand Søren Lyngbjørn – ikke ønskede at klage.

Optagelserne til dokumentaren blev foretaget af en norsk-somalisk freelance-journalist, som besøgte gidslerne i fangelejren i foråret 2013, og Pressenævnet kritiserer TV 2 for ikke efterfølgende at have kontrolleret oplysningerne i udsendelsen hos kaptajn Eddy Lopez, efter at han var frigivet, og inden udsendelsen blev bragt. Nævnet kritiserede desuden TV 2 for ikke tydeligt nok at have angivet, under hvilke forhold interviewene med Eddy Lopez var foretaget, så seerne kunne forstå, at han ikke udtalte sig frit.

TV 2 blev endvidere kritiseret for ikke at have udvist tilstrækkelig kildekritik, da man i den indledende speak præsenterede udsendelsen med ordene: ”Det er der kommet nogle helt utrolige videooptagelser ud af, der aldrig er set lignende. Det vi nu skal se, det er brudstykker fra den hverdag, som kaptajnen Eddy Lopez, styrmanden Søren Lyngbjørn og de fire filippinske besætningsmedlemmer, de levede i i over 27 måneder fanget af pirater”. Pressenævnet finder, at TV 2 burde have gjort specifikt opmærksom på, at oplysningerne i programmet ikke nødvendigvis var udtryk for en korrekt fremstilling af forholdene, da de blev givet, mens Eddy Lopez sad i fangenskab.

Selv om Pressenævnet finder, at gidselsagen havde stor samfundsmæssig interesse, da gidslerne blev frigivet, så fastslår nævnet, at TV 2 gik alt for tæt på Eddy Lopez både i nærbilleder og interviews, hvor han udtalte sig om tæsk, sult, dødsangst, selvmordsovervejelser, tidligere nervesammenbrud og gidslernes dårlige psykiske tilstand. Ifølge nævnet burde optagelserne derfor ikke være bragt uden samtykke fra hovedpersonen. Pressenævnet fastslår samtidig, at et gyldigt samtykke først kunne gives, når fangenskabets var ophørt og gidslets situation ”normaliseret”.

I kendelsen understreger Pressenævnet som baggrund for den alvorlige kritik, at "TV 2 hverken har beskyttet hans anseelse eller vist hensynsfuldhed og takt over for kaptajnen".

Ud fra et offentlighedssynspunkt har jeg stor forståelse for TV 2s beslutning om at erhverve optagelserne fra den norsk-somaliske freelance-journalist. Selv om dokumentaren ikke viser gidslernes "hverdag", som det blev sagt i TV 2s indledende præsentation af programmet, så er der alligevel tale om unikke optagelser, der giver danske seere et indblik i forholdene, som de fremstod på det tidspunkt, da journalisten besøgte fangelejren i den somaliske ødemark.

TV 2 kunne muligvis med fordel have tydeliggjort de ufri forhold endnu mere, men efter min vurdering fremgår det klart af udsendelsen, at optagelserne med gidslerne er foretaget, mens de sad i fangenskab og ikke kunne udtale sig frit. Man ser således på billedsiden en række klip med svært bevæbnede vagter, mens gidslerne i interviews fortæller om de overgreb, de har været udsat for.

Jeg er til gengæld enig med Pressenævnet i, at TV 2 burde have ventet med at bringe udsendelsen, til man havde sikret sig samtykke og evt. supplerende optagelser med de frigivne gidsler, som kunne have uddybet oplysningerne.

Hverken seernes redaktør eller TV 2 har modtaget seerklager over dokumentaren. Det er imidlertid ikke bevis for andet end, at grænserne, for hvad der kan sendes på tv, flytter sig – hos seere og redaktører. Det gør de til gengæld ikke nødvendigvis hos de hovedpersoner, der bliver udstillet i sådan et program, hvilket klagen fra kaptajn Eddy Lopez understreger med al ønskelig tydelighed.

Det andet danske gidsel, styrmand Søren Lyngbjørn, har i modsætning til sin kaptajn ikke klaget over TV 2s dokumentar. Han udtalte dog efter frigivelsen til Ekstra Bladet, at "alt, hvad der er lavet dernede, er under tvang", og han finder derfor i "bund og grund", at "det var en dårlig ide, at vores personlige sag kom i pressen".

Læren af gidselsagen må derfor være, at medierne, når det gælder personlige oplysninger, bør være mere blufærdige og tilbageholdende på ofrenes vegne – især i en sag som denne, hvor der ikke var givet gyldigt samtykke inden udsendelsen.

Allan Simonsen i 'Vild med dans'. Efterårets helt overvældende tema for seerhenvendelser var den tidligere landsholdsspiller Allan Simonsens deltagelse i 'Vild med dans', som med omkring 2.500 henvendelser fyldte godt op i indbakken hos seernes redaktør, tv2@tv2.dk og Kundeservice i TV 2 Digital.

Mange var utilfredse med Allan Simonsens deltagelse i programmet, mens andre kritiserede TV 2 for, hvad de opfattede som "voksen-mobning" i forbindelse med dommernes kommentarer til Simonsens præstationer på dansegulvet.

Kritikken steg i styrke, da TV 2 i begyndelsen af november ændrede afstemningsreglerne, så man ikke længere kunne sms-stemme på parrenes initialer, men skulle stemme på PAR1, PAR2 etc. Samtidig blev det maksimale antal sms-stemmer skåret ned fra 12 til fem pr. telefonnummer i hovedprogrammet og fem stemmer i omdansen.

TV 2 har tidligere ændret sms-koder undervejs i "Vild med dans"-sæsoner – det har typisk handlet om at ændre tre-bogstavs-koder til to-bogstavs-koder midt i en programserie. Antallet af tilladte sms-stemmer har varieret gennem årene – ofte har det ligget på max ni-ti stemmer.

Jeg har i mine svar til de utilfredse seere anført, at ændringen i afstemningsreglerne gjaldt for alle par, således at der var ens vilkår for samtlige tilbageværende deltagere. Jeg har derfor ikke fundet anledning til kritik af ændringen i sms-reglerne.

En del henvendelser kom fra seere, som ønskede at få kontrolleret, om deres sms-stemmer var korrekt registreret. Jeg har selv i flere tilfælde sendt sms-stemmer ind til TV 2 for at undersøge, om systemet fungerer, som det skal. Hver gang har de sms-ansvarlige i TV 2 Digital med et enkelt opslag på skærmen kunne vise, hvornår mine stemmer var modtaget, hvem jeg havde stemt på, og om stemmerne var rettidigt afgivet.

På den baggrund er det mit indtryk, at der er godt styr på sms-afstemningerne, som i øvrigt er underlagt kontrol fra en statsautoriseret revisor. TV 2 kunne dog med fordel gøre seerne opmærksom på, at der af tekniske årsager kan gå flere timer fra sms-stemmen er afsendt til kvitteringen modtages.

2. Pressenævnskendelser vedrørende TV 2

Stigning i antallet af påtaler. TV 2 har som nævnt oven for i den forløbne periode fra 1. november 2013 til 28. februar 2014 modtaget kritik fra Pressenævnet i et enkelt tilfælde, nemlig sagen om de danske gidsler i Somalia. To andre sager blev afvist, den ene på grund af manglende retlig interesse, mens den anden var indgivet for sent. Begge de afviste sager er behandlet af seernes redaktør.

Set i forhold til 2012 har der i 2013 været en betydelig stigning i antallet af Pressenævns-sager, hvor TV 2 har fået kritik af nævnet. I 2013 endte ikke færre end fem ud af elleve sager ved nævnet således med kritik til TV 2 – mod kun to sager i 2012 og to i 2011. I 2010 modtog TV 2 kritik fra Pressenævnet i tre tilfælde.

To af sagerne i 2013 vedrører artikler om et yogacenter på TV 2.dk, hvor TV 2 dels fik kritik for ikke at lade den angrebne part svare på alle de fremsatte påstande, dels for manglende dokumentation vedrørende et af de omtalte forhold. Både TV Tid og nyhederne på tv2.dk havde taget sagen op fra udsendelsen 'Danmark ifølge Bubber – Sekten?', som ikke fik kritik for sin fremstilling.

I en sag om Operation X fik TV 2 kritik for ikke i tilstrækkelig grad at have medtaget et opholdssteds svar på programmets beskyldninger, lige som det blev kritiseret, at udsendelsen ikke omtalte resultatet af kommunens undersøgelse, som på en række punkter frifandt det pågældende opholdssted.

Go' morgen Danmark fik kritik for at bringe ukorrekte oplysninger om fisk, og endelig fik TV 2 som nævnt alvorlig kritik for manglende samtykke i gidselsagen.

Der er, som det fremgår af ovenstående, ikke umiddelbart noget klart mønster i de fem sager, lige som det kan være vanskeligt at afgøre, om det øgede antal sager med kritik i 2013, målt i forhold til de foregående år, er udtryk for en skærpet kurs i Pressenævnet.

3. Udsnit af øvrige, væsentlige sager indbragt for seernes redaktør

Omtale af seksualitet. Flere seere klagede 3. februar til seernes redaktør over et indslag i TV 2 Nyhederne, hvor socialdemokraten Mogens Jensen i forbindelse med sin udnævnelse til udviklingsminister blev spurgt, om det har betydning for hans opgave som minister, at han er homoseksuel.

Spørgsmål om seksualitet er normalt et privat anliggende. I dette tilfælde har jeg dog svaret, at det var journalistisk relevant at spørge Mogens Jensen om, hvilke udfordringer det kan give ham som udviklingsminister og erklæret homoseksuel, at homoseksualitet er strafbart i en række af de lande, som Danmark giver allermest bistand. Det er et område, hvor det private kan få politisk betydning, og jeg har derfor ikke fundet anledning til at kritisere, at man tog emnet op i Nyhederne.

Plads til forskellige synspunkter. Yvette Espersen samt en række andre personer fra kredsen omkring foreningen "Israels Venner" klagede i januar til seernes redaktør over, at man på TV 2 News valgte at interviewe Fathi el-Abed, der er formand for Dansk-Palæstinensisk Forening, i forbindelse med Israels tidligere premierminister Ariel Sharons død.

Jeg har i mine svar understreget, at Fathi el-Abed ikke har fremsat faktuelte ukorrekte påstande, som burde være imødegået af studieværten. Desuden har den samlede dækning været præget af bredde og nuancerede synspunkter, hvor det klart er fremgået, at Ariel Sharon både i Israel og omverdenen ikke blot blev betragtet som en stor, men også en kontroversiel og sammensat politiker. På den baggrund har jeg ikke fundet anledning til kritik.

Sex i trailere på Zulu. To seere klagede i januar over trailere på Zulu for programserien 'Sjit Happens'. Trailerne er tydeligt seksuelt/erotisk ladede, og klagerne fandt derfor, at de ikke burde sendes på tidspunkter, hvor børn kan formodes at se med.

Jeg har i mine svar påpeget, at trailerne for 'Sjit Happens' falder inden for rammerne af, hvad man som seer kan forvente at se på en ungdomskanal som TV 2 Zulu, hvor en meget stor del af programindholdet handler om forholdet mellem kønnene – herunder også spørgsmål som sex og erotik. Samtidig har jeg henvist til Radio- og tv-nævnets afgørelse fra 2006 vedrørende programmet Rundfunk, som blev sendt sidst på eftermiddagen – altså på tidspunkter, hvor også mindreårige ser tv.

Lige som i traileren for Zulu blev der ikke vist direkte billeder af kønsorganer eller bryster, til gengæld blev seksuelle spørgsmål også her kommenteret i meget direkte vendinger af deltagerne i programmet. De pågældende Rundfunkudsendelser indeholdt ikke pornografiske scener eller lignende. På den baggrund fandt Radio- og tv-nævnet derfor, at udsendelserne ikke kunne skade mindreåriges udvikling.

Trailerne for Sjit Happens på Zulu indeholder ingen nærbilleder af kønsorganer eller bryster, og der er efter min vurdering ikke tale om materiale af pornografisk, men snarere erotisk karakter. Med udgangspunkt i Radio- og tv-nævnets afgørelse fra 2006 har jeg derfor ikke fundet anledning til kritik mod TV 2 for de pågældende trailere på TV 2 Zulu.

Reklame ved julekalender taget af fladen. En række seere klagede i begyndelsen af december af flere omgange over en reklame for bogen "Trofæ", som blev vist umiddelbart før TV 2s familie-julekalender

'Tvillingerne og julemanden'. Reklamen viste blandt andet optagelser af en forpint kvinde, som hang og dinglede fra et reb fastgjort til en krog i et loft.

TV 2 valgte i første omgang at sidde klagerne overhørig, men efter fornyet henvendelse fra seernes redaktør besluttede TV 2s reklamesalgsafdeling at flytte reklamen til et senere tidspunkt. "Reklamespottet for 'Trofæ' overholder gældende lovgivning, men vi erkender, at reklamespottet har en karakter, der ikke egner sig til visning ved programmer, som ses af børn. Baseret på de henvendelser vi har fået fra vores seere, har vi derfor besluttet først at vise reklamespottet efter kl. 21", hed det i svaret fra TV 2 Reklame til de pågældende seere.

Delvist medhold til Tryghedsplejen. Virksomheden "Tryghedsplejen" klagede i slutningen af oktober 2013 til seernes redaktør over TV 2 Nyhedernes omtale af firmaet 24. og 25. september 2013. Nyhedernes indslag blev bragt som opfølgning på Operation X-programmet "Sort hjemmehjælp", som blev sendt 24. september. Dette program blev der ikke klaget over. Sagen understreger, hvor vigtigt det er med nøjagtige formuleringer – måske især i en sag som denne, hvor nyhedsredaktionen følger op på en udsendelse fra en anden afdeling.

I mit svar gav jeg virksomheden medhold i, at det var en fejl, da Nyhederne i oplægget til indslaget 24. september sagde, at det er selskabet Tryghedsplejen og ikke underleverandøren Vikar 24/7, der ifølge Operation X benytter sig af sort arbejdskraft.

Vikar 24/7 er ifølge Operation X stiftet af klagerens bror. Trods det tætte forhold er der formelt set tale om to selvstændige virksomheder, og det burde derfor være korrekt fremstillet i Nyhederne.

Tilsvarende var jeg enig med Tryghedsplejen i, at det var en fejl, at Nyhederne brugte ordet "snyd" i forbindelse med, at Tryghedsplejen i flere tilfælde er "blevet taget i at kræve betaling for hjemmehjælp, de ikke har leveret", som det hed i Operation X. Nyhederne burde – lige som Operation X – have nøjedes med at konstatere, at der var tale om flere sager med "fejlagtige faktureringer", skrev jeg i mit svar til Tryghedsplejen.

Endelig gav jeg Tryghedsplejen medhold i, at 22-Nyhederne 25. september burde have gengivet virksomhedens svar på den rejste kritik samt Tryghedsplejens svar på en konkurrents udtalelser.

Tryghedsplejen har ikke efterfølgende stillet krav om genmæle og/eller rettelse over for TV 2.

LARS BENNIKE, 1. marts 2014